

Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2019-2022

Inhoud

Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Speerpunten voor lokaal gezondheidsbeleid	6
1.1 Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022	6
1.2 Ervaren gezondheid in Rijswijk – Gezondheidsmonitor 2018	6
1.3 Nationaal Preventieakkoord “Naar een gezonder Nederland”	7
1.4 Participatie	7
1.5 lokale speerpunten voor gezondheidsbeleid en actuele cijfers	8
1.5.1 Gezond gewicht	8
1.5.2 Gezond gedrag	9
1.5.3 Kwetsbare inwoners	9
1.5.4 Terugblik periode 2015-2018 en evaluatie Happy Fit	10
Hoofdstuk 2: Doelstellingen per speerpunt	11
Inleiding	11
Aansluiting bij Preventieakkoord	11
2.1 Gezond gewicht	11
2.1.1 Lichaamsgewicht: Wat willen we bereiken?	11
2.1.2 Lichaamsbeweging: Wat willen we bereiken?	11
2.2 Gezond gedrag	12
2.2.1 Alcoholgebruik: Wat willen we bereiken?	12
2.2.2 Roken: Wat willen we bereiken?	12
2.2.3 Geluidshinder en gehoorschade: Wat willen we bereiken?	13
2.3 Kwetsbare inwoners	13
2.4 Conclusie	13
Hoofdstuk 3: Financiering en vervolg	14
Bijlage 1: Evaluatie Happy Fit	15

Inleiding

Het bestuur van de gemeente Rijswijk vindt een goede gezondheid van haar inwoners belangrijk. Voldoende beweging, gezond eten, niet roken en een matiger gebruik van alcohol worden daarom zoveel mogelijk gestimuleerd. Daarnaast wordt ingezet op een nauwe samenwerking tussen volksgezondheid, zorg, welzijn, onderwijs & cultuur en sport & bewegen om mensen naar gezonder gedrag te begeleiden. Belangrijk is hierbij ook de voorbeeldfunctie die we als gemeentelijke organisatie vervullen. We zullen kritisch moeten kijken naar ons eigen gedrag waarbij gezond gedrag zoveel mogelijk wordt gestimuleerd.

De bestuurlijke speerpunten voor het lokale gezondheidsbeleid staan beschreven in het Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022.

Wettelijke taak van de gemeente

De gemeente heeft de wettelijke opdracht de gezondheid van de bevolking te bevorderen. Het gaat hierbij vooral om preventieve activiteiten, het behandelen van ziektes is een taak van zorgaanbieders. De wettelijke taak van de gemeente staat beschreven in de Wet publieke gezondheidszorg (Wpg).

Er zijn drie belangrijke bronnen die input geven voor het invullen van de wettelijke taak van de gemeente m.b.t. het bevorderen van de gezondheid van de bevolking:

1. Alle inwoners in de regio Haaglanden verdienen een gelijke kans op een goede gezondheid. Om dit te realiseren hebben gemeenten voor het formuleren van hun beleid inzicht nodig in de gezondheidssituatie van hun inwoners. Dit inzicht geeft GGD Haaglanden via de gezondheidsmonitor en bijbehorende kernboodschappen. Hier vindt u informatie over ontwikkelingen op het gebied van de volksgezondheid in de negen gemeenten van Haaglanden: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. Per gemeente worden een aantal specifieke thema's verder uitgewerkt in kernboodschappen voor lokaal gezondheidsbeleid. Voor Rijswijk zijn de volgende thema's van toepassing:
 - Rijswijk is op toename jeugd voorbereid;
 - Minder eenzaam in Rijswijk;
 - Gehoor van de toekomst;
 - Gezond gewicht en bewegen in Rijswijk;
 - Ouderdom en kwetsbaarheid;
 - Een rookvrije generatie in Rijswijk;
 - Vrijwilligers versterken Rijswijk.
2. De vierjaarlijkse Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) geeft inzicht in de belangrijkste maatschappelijke opgaven voor de volksgezondheid en zorg in Nederland.
3. De VTV wordt gemaakt door het RIVM in opdracht van het ministerie van VWS, die op hun beurt weer het Nationaal Preventieakkoord "Naar een gezonder Nederland" hebben opgesteld. Dit Preventieakkoord richt zich op het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik en roept o.a. gemeenten op een integrale aanpak in te zetten om deze ambities te realiseren.

Actualisatie van het beleid en verbinding met sport

Er zijn 3 aanleidingen om een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid op te stellen:

1. Ambities m.b.t. gezondheid en sport zoals opgenomen in het Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022;

2. Verschijnen van de nieuwe gezondheidsmonitor van de GGD Haaglanden (april 2018) en bijbehorende kernboodschappen (november 2018)
3. Verschijnen van het Nationaal Preventieakkoord “Naar een gezonder Nederland” en de aansluiting met de lokale implementatie van het sportakkoord (november 2018).

Voor Rijswijk is de duidelijke verbinding tussen gezondheid en sport een nieuwe aanpak binnen het gezondheidsbeleid. Deze integrale aanpak is noodzakelijk om de ambities in het preventieakkoord waar te kunnen maken.

Eerder heeft de raad al kennis kunnen nemen van de nota Sport en Bewegen 2017-2021.

In deze nota wordt de visie en uitvoeringsrichting vanuit de rol en functie van de sportverenigingen voor de periode tot en met 2021 weergegeven.

Nu wordt de nota lokaal gezondheidsbeleid aangeboden voor vaststelling door de raad.

Vanuit de Wpg geldt een wettelijke verplichting om lokaal volksgezondheidsbeleid op te stellen. Voor de nota Sport en Bewegen geldt deze wettelijke verplichting niet.

Na behandeling van de nota in de raad staan de uitgangspunten voor lokaal gezondheidsbeleid en de verbinding met sport vast. Deze uitgangspunten worden vertaald in een gezamenlijke uitvoeringsagenda in samenwerking met partners uit Rijswijk op het terrein van sport en gezondheid.

Deze samenwerking wordt verder verstrekt door het afsluiten van een lokaal sportakkoord:

De gemeente Rijswijk sluit met een lokaal sportakkoord aan bij het Nationale Sportakkoord van 2018. Dit lokale sportakkoord heeft als hoofddoel zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen.

Een belangrijke ambitie in dit akkoord is inclusief sporten en bewegen. Ongehinderd door leeftijd, lichamelijke of geestelijke gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie met plezier sporten en bewegen.

Het akkoord heeft daarnaast veel raakvlakken met het preventieakkoord en speelt in op de maatschappelijke betekenis die sport heeft. Een van de waarden van sport ligt bij het positieve effect van sport op de gezondheid.

Samenhang met Welzijn

Bepaalde thema's die in deze nota aan de orde komen (bijv. eenzaamheid en kwetsbare ouderen) hebben samenhang met het welzijnswerk in Rijswijk. Later dit jaar zal er een brede welzijnsnota worden opgesteld als uitwerking van het coalitieakkoord. De aanpak van thema's waarbij er overlap is met welzijnswerk wordt dan ook opgepakt in samenhang met de uitgangspunten uit deze brede welzijnsnota.

Omgevingswet

Het is belangrijk ook even stil te staan bij het doel van de nieuwe Omgevingswet (invoering per 2021), namelijk een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit voor inwoners. De nieuwe wet vraagt van gemeenten een (nog) meer integrale visie op de leefomgeving en gezondheid.

Het gaat bij gezondheid in de Omgevingswet niet alleen om de fysieke leefomgeving, maar ook om onderwerpen als meer bewegen, sociale veiligheid, ruimte voor ontmoeting en minder stress. De verbinding tussen gezondheid en omgeving(swet) zal op een later moment gemaakt worden als duidelijker is hoe de omgevingswet in Rijswijk ingevuld gaat worden.

Opbouw van de nota

In hoofdstuk 1 wordt eerst aangegeven welke landelijk en lokale gegevens/input de basis vormt voor de Rijswijkse nota lokaal gezondheidsbeleid. Daarna worden de lokale speerpunten uitgewerkt.

De uitwerking van de lokale speerpunten in concrete doelstellingen is opgenomen in hoofdstuk 2.

Tot slot wordt in hoofdstuk 3 inzicht gegeven in de financiën die nodig zijn om de gestelde doelen te halen.

Hoofdstuk 1: Speerpunten voor lokaal gezondheidsbeleid

Zoals al aangegeven zijn er 3 belangrijke bronnen die bepalend zijn voor de lokale visie en uitgangspunten van het lokaal gezondheidsbeleid:

- ✓ Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022
- ✓ Gezondheidsmonitor GGD Haaglanden en kernboodschappen
- ✓ Preventieakkoord “Naar een gezonder Nederland”

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de speerpunten uit deze 3 bronnen die van belang zijn voor het Rijswijkse beleid m.b.t. gezondheid.

1.1 Coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022

In het coalitieakkoord Rijswijk 2019-2022, zijn de volgende speerpunten opgenomen voor gezondheid, waarbij de verbinding met sport centraal staat:

- ✓ Bevorderen van een gezonde levensstijl voor alle inwoners van Rijswijk;
- ✓ Aansluiten bij ambities uit het Nationaal Preventieakkoord, waardoor we roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aanpakken en de gezondheid van heel veel Rijswijkers verbetert;
- ✓ We zoeken de verbinding met sport door het afsluiten van een lokaal sportakkoord en het uitwerken van een uitvoeringsagenda mede gebaseerd op de door de sportraad opgestelde nota Sport en Bewegen.

Het actualiseren van de nota volksgezondheid is een eerste stap om uitvoering/invulling te geven aan de bovengenoemde ambities. Samen met de door de sportraad opgestelde Nota Sport en Bewegen vormt dit het kader voor het sport- en volksgezondheid beleid. Hiermee wordt de Rijswijkse visie op sport en gezondheid voor de komende 3 jaar vastgelegd.

1.2 Ervaren gezondheid in Rijswijk – Gezondheidsmonitor 2018

In 2016 is de 4-jaarlijkse Gezondheidsenquête gehouden onder alle inwoners (19 jaar en ouder) binnen het gebied van de GGD Haaglanden. De resultaten van de enquête zijn per gemeente verwerkt in de gezondheidsmonitor. Bij de gezondheidsmonitor worden voor iedere gemeenten kernboodschappen opgesteld. Een kernboodschap is een beleidsadvies met een gezondheidsthema als vertrekpunt. Deze beleidsadviezen hebben als uitgangspunt dat alle inwoners gelijke kansen zouden moeten hebben op een goede gezondheid. Er zijn echter verschillen in gezondheid tussen groepen inwoners. Om dit effectief aan te pakken zijn een lange termijn aanpak en een integrale benadering nodig.

In het algemeen gaat het goed met de ervaren gezondheid van de Rijswijkse inwoners. Volgens de Gezondheidsenquête 2016 beoordeelt driekwart van de inwoners (75%) van Rijswijk (19 jaar en ouder) de eigen gezondheid als (zeer) goed.

Over het geheel een mooie score, maar verbetering is mogelijk:

- Zo is het percentage inwoners dat de eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart lager bij ouderen: 82% van de 19- tot en met 64-jarigen in Rijswijk ervaart de gezondheid (zeer) goed, bij 85-plussers is dat 57%;
- Bij inwoners met een niet-westerse afkomst ervaart een lager percentage de gezondheid als (zeer) goed dan bij inwoners met een autochtone of westerse afkomst;
- Hetzelfde geldt voor inwoners die ongehuwd, gescheiden of weduwe/weduwenaar zijn in vergelijking met inwoners die gehuwd zijn of samenwonen met een partner;

- Ook bij inwoners met een lage sociaaleconomische status is er een lager percentage met een (zeer) goed ervaren gezondheid.

Binnen de gezondheidsmonitor zijn 7 thema's te onderscheiden die relevant zijn voor het Rijswijkse gezondheidsbeleid, de eerder benoemde kernboodschappen sluiten hier op aan:

1. Gezond gewicht (incl. bewegen)
2. Roken
3. Aandacht voor de toename van jeugd (groene druk)
4. Kwetsbare ouderen
5. Eenzaamheid
6. Vrijwilligerswerk
7. Geluidshinder en gehoorschade

1.3 Nationaal Preventieakkoord “Naar een gezonder Nederland”

Op weg naar een gezonder Nederland in 2040. Dat is waar het Nationaal Preventieakkoord zich op richt en dan met name op het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik.

In het preventieakkoord zijn stevige ambities opgenomen voor de komende jaren. Om deze ambities te kunnen realiseren wordt gemeenten gevraagd in te zetten op een integrale lokale aanpak. Hierbij wordt ook aangegeven aansluiting te zoeken bij de implementatie van het lokale sportakkoord.

De ambities op de 3 genoemde thema's zijn als volgt:

- ✓ Terugdringen roken: in 2040 moet er sprake zijn van een rookvrije generatie. De samenleving moet zo worden ingericht dat kinderen niet meer in de verleiding komen om te gaan roken en niet blootstaan aan meeroken;
- ✓ Terugdringen overgewicht: de ambitie is om in 2040 een daling te bewerkstelligen van het aantal mensen met overgewicht en obesitas die uitkomt op het niveau van 22 jaar geleden (1995);
- ✓ Problematisch alcoholgebruik: jongeren onder de 18 jaar drinken geen alcohol en de groep overmatige en zware drinkers is sterk afgenomen. Daarnaast komt alcohol drinken tijdens de zwangerschap niet meer voor. Bewustwording van het eigen drinkgedrag en de effecten daarvan neemt toe.

De thema's uit het preventieakkoord zijn thema's waarop ook in Rijswijk verbetering mogelijk en noodzakelijk is zoals blijkt uit de gezondheidsmonitor.

De thema's uit het preventieakkoord, aangevuld met de thema's uit de gezondheidsmonitor komen terug in de uitvoeringsagenda.

1.4 Participatie

Zoals aangegeven is de gemeente wettelijk verplicht lokaal gezondheidsbeleid op te stellen. De input voor dit lokale beleid bestaat voor een groot deel uit objectief verkregen informatie vanuit de gezondheidsmonitor en de VTV. Hierdoor ontstaat een beeld van hoe het gesteld is met de gezondheid van Nederland en meer specifiek met de inwoners van Rijswijk.

Hierdoor wordt ook duidelijk wat de speerpunten zijn voor het Rijswijkse gezondheidsbeleid. Deze speerpunten worden verder benadrukt door de ambities uit het Preventieakkoord.

Na deze eerste stap om de kaders vast te stellen wordt input gevraagd aan alle partners in Rijswijk op het terrein van sport, bewegen en gezondheid. Samen wordt gewerkt aan het opstellen van de uitvoeringsagenda. In dit uitvoeringsprogramma wordt concreet gemaakt hoe samen met alle partners op het gebied van sport en gezondheid van Rijswijk een gezondere en sportievere stad gemaakt wordt.

In aanloop naar vaststelling van deze nota door de raad is de nota voor advies voorgelegd aan de Adviesraad Sociaal Domein. De Adviesraad staat positief tegenover de nota en had de volgende opmerkingen/suggesties:

- De leden zijn geschrokken van het percentage jongeren dat aangeeft zich eenzaam te voelen en vraagt dan ook aandacht voor eenzaamheidsbestrijding (niet alleen voor jongeren) in de uitvoeringsagenda;
- Het aspect luchtkwaliteit wordt gemist in de nota, dit aspect zal meegenomen worden bij de implementatie van de omgevingswet;
- Gevraagd wordt in de uitvoeringsagenda ook rekening te houden met sport/bewegen voor gehandicapten enz, voor deze doelgroep zijn nog onvoldoende mogelijkheden;
- Gevraagd wordt of het niet mogelijk is de detailhandel te betrekken bij het gezondheidsbeleid? Bijv. door afspraken te maken met supermarkten over het verkopen van sigaretten;
- Zou het mogelijk zijn schoolzwemmen weer in te voeren in het Rijswijkse basisonderwijs?
- De hoop werd uitgesproken dat de gestelde doelen in de nota ook daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden.

De punten die de Adviesraad aandraagt zullen worden meegenomen bij de uitwerking van de uitvoeringsagenda. Zij worden uitgenodigd actief mee te denken tijdens het vervolgtraject.

1.5 lokale speerpunten voor gezondheidsbeleid en actuele cijfers

Rekening houdend met het Preventieakkoord, de Gezondheidsmonitor en de ambities van het college zijn voor Rijswijk de volgende speerpunten van toepassing:

- gezond gewicht (incl. bewegen, ook jeugd)
- gezond gedrag (roken, alcohol, gehoorschade)
- kwetsbare inwoners (o.a. eenzaamheid, ouderen, jeugd)

De door de GGD uitgevoerde gezondheidsenquête en de naar aanleiding daarvan opgestelde gezondheidsmonitor 2018 geven een beeld van de gezondheid van de inwoners van Rijswijk. Waar mogelijk zijn achter de actuele cijfers, de cijfers uit de gezondheidsmonitor 2015 in rood opgenomen. Voor de cijfers over jongeren geldt dat de cijfers uit de jongerenenquête 2015 zijn opgenomen, een nieuwe jongerenenquête staat voor dit jaar op de planning:

1.5.1 Gezond gewicht

Lichaamsgewicht:

- ✓ 49% van de inwoners van Rijswijk van 19 jaar en ouder (19-64 jaar 46% **was 46%** 65+ 55% **was 53%**) kampt met (ernstig) overgewicht;
- ✓ 9% van de jongeren (12-18 jaar) in Rijswijk heeft overgewicht;
- ✓ Het percentage inwoners van Rijswijk met overgewicht is vergelijkbaar met Zuid-Holland West, Haaglanden en Nederland;
- ✓ Verhoudingsgewijs veel inwoners met een laag opleidingsniveau (62%) en inwoners met een inkomen van maximaal 16.100 euro (51%) hebben overgewicht. Hetzelfde geldt voor inwoners die moeite hebben met rondkomen (58%).

Lichaamsbeweging:

- ✓ 64% **was 58%** van de inwoners van Rijswijk voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen;

- ✓ De helft van de inwoners van Rijswijk sport minimaal één keer per week;
- ✓ Uit de Jongerenenquête (2015) blijkt dat 86% van de jongeren in Rijswijk niet voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.

1.5.2 Gezond gedrag

Alcoholgebruik:

- ✓ 46% van de inwoners voldoet aan het advies geen of maximaal één glas alcohol per dag te drinken;
- ✓ 9% **was 7%** (19-64 jaar voor 65+ 7% **was 5%**) van de inwoners is een zware drinker (per week minstens één dag minimaal zes glazen (mannen) of vier glazen (vrouwen) alcohol
- ✓ Het percentage overmatige drinkers in Rijswijk is 14% **was 15%** (19-64 jaar) en 19% **was 27%** (65+). Dit is voor mannen meer dan 14 glazen per week en voor vrouwen meer dan 7 glazen per week.
- ✓ Iets meer dan een op de tien jongeren (11%) heeft in de afgelopen vier weken aan binge drinken gedaan. Dit betekent dat zij vijf of meer glazen dronken bij een gelegenheid.

Het percentage zware drinkers in Rijswijk is vergelijkbaar met Zuid-Holland West, Haaglanden en Nederland. Het percentage overmatige drinkers in Rijswijk is vergelijkbaar met Zuid-Holland West en Haaglanden, maar lager dan in Nederland.

Roken:

- ✓ 22% **was 23%** van de inwoners van Rijswijk van 19-64 jaar rookt, voor 65+ is dit 12% **was 15%**;
- ✓ Van de rokers in Haaglanden is 43% van plan om binnen een paar maanden haar gezondheid te verbeteren door te stoppen met roken;
- ✓ Het percentage inwoners van Haaglanden dat rookt neemt af met de leeftijd. Zo rookt 25% van de 19 tot en met 34-jarigen en 6% van de 85-plussers;
- ✓ Het wel of niet roker zijn hangt samen met de sociaaleconomische status: het percentage rokers is het hoogst bij inwoners van Haaglanden met een laag- en middelbaar opleidingsniveau (respectievelijk 25% en 26%) en het laagst bij inwoners met een hoog opleidingsniveau (14%).

Geluidshinder en gehoorschade:

- ✓ De helft (49%) van de inwoners van Rijswijk (19 jaar en ouder) heeft in het afgelopen jaar matige geluidshinder ervaren, 1% van de inwoners ervoer ernstige geluidshinder;
- ✓ Van de jongeren in Rijswijk heeft 31% last van het gehoor (na bezoek aan evenement bijv.), waarvan 2% vaak of altijd;
- ✓ Van de Rijswijkse jongeren draagt 34% dagelijks oortjes of een koptelefoon op straat;
- ✓ Geluid in de woonomgeving kan van invloed zijn op de gezondheid. De belangrijkste gezondheidseffecten van blootstelling aan geluid in de woonomgeving zijn hinder en slaapverstoring.

1.5.3 Kwetsbare inwoners

Kwetsbare ouderen:

- ✓ 20% van de inwoners van 65 jaar en ouder in Rijswijk is kwetsbaar. Dit is vergelijkbaar met Haaglanden, maar hoger dan in Zuid-Holland West (16%);

- ✓ Lichamelijke kwetsbaarheid komt het meeste voor, daarna psychische kwetsbaarheid en tot slot sociale kwetsbaarheid;
- ✓ Het percentage kwetsbare ouderen neemt toe met de leeftijd. Zo is 13% van de 65-tot en met 74-jarigen kwetsbaar, bij 85-plussers is dat 45%;
- ✓ Ouderen met een lagere sociaaleconomische status en ouderen die moeite hebben met rondkomen zijn kwetsbaarder.

Eenzaamheid:

- ✓ Vier op de tien inwoners (40%) van Rijswijk van 19 jaar en ouder voelen zich matig eenzaam en één op de twaalf inwoners voelt zich (zeer) ernstig eenzaam (8%);
- ✓ Volgens de Jongerenenquête 2015 voelt 46% van de jongeren (12-18 jaar) in Rijswijk zich matig tot zeer ernstig eenzaam;
- ✓ Bijna twee derde van de inwoners in Haaglanden van niet-westerse afkomst voelt zich eenzaam, dit is hoger dan bij inwoners van autochtone of westerse afkomst.

1.5.4 Terugblik periode 2015-2018 en evaluatie Happy Fit

De resultaten van de nieuwe gezondheidsmonitor laten zien dat op een aantal terreinen gezondheidswinst behaald is, zo is het aantal inwoners dat aan de beweegnorm voldoet gestegen en zijn er minder inwoners die roken. Op andere terreinen is er weinig tot geen gezondheidswinst behaald (lichaamsgewicht) of zijn de resultaten verslechterd (alcoholgebruik)

Op alle lokale speerpunten valt gezondheidswinst te behalen, bij het opstellen van de uitvoeringsagenda zal concreet gemaakt worden hoe de resultaten behaald moeten worden.

Een van de activiteiten die mede n.a.v. de vorige nota lokaal gezondheidsbeleid is opgezet is het Happy Fit-programma. Dit programma is apart geëvalueerd en de resultaten zijn opgenomen in bijlage 1.

Deze evaluatie heeft vooral betrekking op de samenwerking tussen de diverse partijen en met de gemeente binnen het Happy Fit-programma.

De samenwerking tussen partijen onderling wordt gewaardeerd met een 7.8, de samenwerking met de gemeente krijgt een 7.5.

Verbetering is vooral nodig op het gebied van communicatie. Daarnaast is nieuw budget noodzakelijk om activiteiten te continueren of nieuwe activiteiten/verbindingen op te zetten.

Het programma Happy Fit heeft doorgelopen tot 1 april 2019. Daarna is het project eenmalig verlengd en heeft het met een beperkter aanbod doorgelopen tot 1 juli 2019.

Hoofdstuk 2: Doelstellingen per speerpunt

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt per speerpunt in het kort benoemd welke doelen worden gesteld. De concrete activiteiten die al lopen of worden gestart om deze doelen te behalen worden opgenomen in de uitvoeringsagenda Sport en Gezondheid.

Aansluiting bij Preventieakkoord

In het preventieakkoord worden ambities en doelstellingen benoemd die in 2040 behaald moeten zijn. De doelstellingen in deze nota moeten behaald zijn in 2022 en zijn daarmee een eerste stap in de goede richting.

2.1 Gezond gewicht

Overgewicht kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid. Het is na roken de belangrijkste oorzaak van ziekten. Het risico op bepaalde ziekten en aandoeningen, zoals suikerziekte en hart- en vaatziekten, stijgt naarmate de BMI (Body Mass Index), een indicator voor overgewicht, of de buikomvang toeneemt. De gezondheidsgevolgen zijn extra groot als men al vanaf een jonge leeftijd kampt met overgewicht. Daarnaast kan men te maken krijgen met stigmatisering. Dit kan bij volwassenen en ook bij jongeren leiden tot een slecht zelfbeeld, eenzaamheid en spanning.

Een belangrijk middel om een gezond gewicht te bereiken en behouden is voldoende lichaamsbeweging. In de gezondheidsmonitor van de GGD is opgenomen of inwoners van Rijswijk voldoen aan de “Nederlandse Norm Gezond Bewegen” (NNGB). De NNGB stelt dat voor het onderhouden van de gezondheid volwassenen van 18 tot en met 55 jaar ten minste vijf dagen en het liefst alle dagen van de week minimaal 30 minuten matig intensief lichamelijk actief zijn. Voor ouderen (55 jaar en ouder) geldt dezelfde norm, maar met een lager intensiteitsniveau. Voor kinderen en jongeren (4 tot en met 17 jaar) is deze norm iets hoger: dagelijks één uur matig intensieve lichamelijke activiteit. Naast voldoende beweging zet het Preventieakkoord in op het bevorderen van gezond eten en het gezonder maken van de omgeving.

De hieronder genoemde doelstellingen zijn ambitieus te noemen aangezien de landelijke trend laat zien dat de komende jaren een forse toename van het aantal personen met overgewicht en obesitas te verwachten valt. Het preventieakkoord streeft er naar in 2040 een daling te bewerkstelligen van het aantal mensen met overgewicht of obesitas op het niveau van 22 jaar geleden/

2.1.1 Lichaamsgewicht: Wat willen we bereiken?

- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk met overgewicht is 49%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 48%
- Het percentage jongeren met overgewicht blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 9% (Haaglanden 11%)

2.1.2 Lichaamsbeweging: Wat willen we bereiken?

- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) dat voldoet aan de NNGB blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 64% (Haaglanden 62%)

- Het percentage jongeren dat **niet voldoet** aan de NNGB blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 86% (Haaglanden 87%)
- Sporten en bewegen wordt voor alle inwoners van Rijswijk toegankelijk

2.2 Gezond gedrag

Naast overgewicht en te weinig bewegen zijn er diverse andere leefstijlfactoren die van invloed zijn op de (ervaren) gezondheid.

Het drinken van **alcohol** brengt verschillende gezondheidsrisico's met zich mee. Zo hangt matig alcoholgebruik (dat is tot 1,5 standaardglazen per dag) samen met een hoger risico op borstkanker en diabetes en wordt een hoog alcoholgebruik (meer dan 1,5 standaardglazen per dag) geassocieerd met meer risico op een beroerte en diverse soorten kanker¹. Vooral alcoholgebruik op jonge leeftijd is schadelijk. Jongeren zijn gevoeliger voor de risico's van alcohol, omdat hun lichaam kleiner en nog in ontwikkeling is. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft het terugdringen van overmatig alcohol drinken tot één van de speerpunten van het Preventieakkoord gemaakt, omdat hier veel gezondheidswinst te behalen is.

Roken is de belangrijkste oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. Ruim een achtste van de totale ziektelast is toe te schrijven aan roken. Niet alleen zelf roken is schadelijk voor de gezondheid ook meeroken heeft schadelijke gevolgen voor de gezondheid. Het voorkomen dat jongeren gaan roken en dat mensen worden blootgesteld aan tabaksrook uit de omgeving is naast stoppen met roken belangrijk. Het belangrijkste speerpunt uit het Preventieakkoord op dit thema is dat er in 2040 sprake moet zijn van een volledig rookvrije generatie. Het doel is dat over ruim 20 jaar geen enkel kind meer begint met roken.

Geluid in de woonomgeving kan van invloed zijn op de gezondheid. De belangrijkste gezondheidseffecten van blootstelling aan geluid in de woonomgeving zijn hinder en slaapverstoring. Speciale aandacht moet gaan naar preventieve maatregelen voor de jeugd m.b.t. gehoorschade. Het tegengaan van gehoorschade op jonge leeftijd levert grote gezondheidswinst op voor de toekomst. Door de groene druk in Rijswijk² is het aannemelijk dat de problematiek rondom gehoorschade in Rijswijk zal toenemen.

2.2.1 Alcoholgebruik: Wat willen we bereiken?

- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk dat overmatig drinkt blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 15% (Haaglanden 17%)
- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk dat zwaar drinkt blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 9% (Haaglanden 9%)
- Het percentage jongeren dat wel eens doet aan binge drinken blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 11% (Haaglanden 17%)

2.2.2 Roken: Wat willen we bereiken?

- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk dat rookt blijft tenminste stabiel op het huidige niveau van 19% (Haaglanden 21%)
- Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien in Rijswijk

¹ Het is wetenschappelijk bewezen dat alcohol op verschillende manieren de kans op kanker verhoogt. Ongeveer 3% van de kankersterfte en ongeveer 2% van de kankerincidentie (het aantal nieuwe kankergevallen) is jaarlijks te wijten aan alcoholgebruik. Zelfs 1 drankje per dag verhoogt je kans op kanker al (bron: KWF kankerbestrijding)

² De veranderende verhouding tussen het aantal 0-19 jarigen ten opzichte van het aantal 20-64 jarigen.

- Alle Rijswijkse sportverenigingen zijn rookvrij in 2021

2.2.3 Geluidshinder en gehoorschade: Wat willen we bereiken?

- Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk dat geluidshinder ervaart is 51%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 50%
- Het percentage jongeren dat last heeft van het gehoor daalt van 31% naar 30% (geen vergelijking met Haaglanden beschikbaar)

2.3 Kwetsbare inwoners

Kwetsbaarheid van inwoners bestaat uit een aantal componenten. Het is een proces waarbij lichamelijke en/of sociale componenten zich opstapelen waardoor de kans op ernstige gezondheidsproblemen toeneemt.

Niet alleen ouderen kunnen kwetsbaar zijn, ook steeds meer jongeren en volwassenen krijgen te maken met bijvoorbeeld eenzaamheid

De ambities en doelstellingen m.b.t. kwetsbare ouderen en eenzaamheid worden verder uitgewerkt in de brede welzijnsnota die later dit jaar wordt opgesteld.

2.4 Conclusie

Bij het bepalen van de doelstellingen per speerpunt is het niveau in de regio Haaglanden als maatstaf genomen. Voor een aantal speerpunten geldt dat Rijswijk slechter scoort dan de regio Haaglanden, hierop zal dan ook met voorrang ingezet worden. Het betreft de volgende speerpunten:

1. Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk met **overgewicht** is 49%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 48%
2. Het percentage inwoners (19 jaar en ouder) in Rijswijk dat **geluidshinder** ervaart is 51%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 50%
3. Het percentage **kwetsbare ouderen** (65 jaar en ouder) in Rijswijk is 20%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 19%
4. Het percentage jongeren in Rijswijk dat zich matig tot (zeer) ernstig **eenzaam** voelt is 46%, dit daalt tenminste naar het niveau in Haaglanden van 44%

Hoofdstuk 3: Financiering en vervolg

In de gemeentebegroting 2016-2019 heeft de raad ingestemd met het éénmalig beschikbaar stellen van € 200.000,-- om een impuls volksgezondheid vorm te geven. Hierbij is aangegeven dat bij het vormgeven van de impuls meerdere maatschappelijke en commerciële partners betrokken moesten worden. Happy Fit is hiervan het resultaat. Deze extra middelen zijn de afgelopen jaren ingezet en zijn volledig benut. Om Happy Fit te kunnen voortzetten danwel uitbreiden en verder uitvoering te kunnen geven aan de verbinding tussen gezondheid en sport zijn nieuwe middelen nodig.

Na vaststelling van de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2019-2022 volgt de uitvoeringsagenda Sport en Gezondheid. Deze uitvoeringsagenda wordt opgesteld in samenwerking met alle partners in de stad op het gebied van sport en gezondheid. Met deze uitvoeringsagenda wordt praktische uitvoering gegeven aan de doelstellingen uit deze nota en wordt de daadwerkelijke verbinding gemaakt tussen sport en gezondheid

De uitvoeringsagenda stond in eerste instantie gepland voor het tweede kwartaal 2019. Oplevering zal nu plaatsvinden in het 4^e kwartaal 2019. Voor 2019 is een bedrag van € 70.000 nodig en voor de jaren daarna structureel € 210.000 per jaar (2020 t/m 2022).

Besteding € 70.000 in 2019

In 2019 zal € 70.000 besteed worden om Happy Fit te kunnen laten doorlopen tot 1 januari 2020, het moment waarop de uitvoeringsagenda van start gaat. Daarnaast zullen de eerste (nieuwe) verbindingen gemaakt worden met partners uit de stad in een startbijeenkomst en vervolgens een gezamenlijk traject om tot de uitvoeringsagenda te komen.

Besteding € 210.000 2020 t/m 2022

De financiële gevolgen van deze nota komen pas in beeld bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma. De planning is dit te verwerken in de begroting 2020-2023, zodat de besteding van deze middelen ook betrokken kan worden bij de integrale afweging die in het kader van de begroting gemaakt moeten worden.

Evaluatie 2018 Happy Fit!
September 2018

Concluderende samenvatting

Samenwerking

De samenwerking tussen de gemeente Rijswijk en de partners binnen Happy Fit! is beoordeeld met een 7.5. Daarbij wijzen de partners een 7.8 toe aan hun onderlinge samenwerking. Daarnaast zijn kortere lijnen tussen de partners een bijkomend voordeel voortkomend uit Happy Fit!

Budget

Bijna 70% heeft voldoende budget ontvangen om haar activiteiten te realiseren. Het merendeel van de deelnemende partijen heeft 5 of meer activiteiten neergezet en ruim 46% heeft zelfs meer dan 15 activiteiten van het gekregen budget georganiseerd. 62,5% van de partners heeft meer dan 100 Rijswijkse inwoners ontvangen bij hun activiteit(en).

Communicatie

Op het gebied van communicatie valt nog wel het een en ander te winnen bij Happy Fit! Onduidelijkheid over de regie en de verdeling van verantwoordelijkheden vormen hier de basis van. De matige positiviteit lijkt voort te komen uit een twijfelachtige houding van de samenwerkingspartners. Vragen over de doeltreffendheid van de huidige communicatiemiddelen worden expliciet genoemd.

De partijen wijzen hier zowel bij de onderlinge communicatie als de uitgaande promotie een 6.5 toe.

Inleiding

Uit de gezondheidsmonitor 2015 van de GGD 'Kijk op gezondheid' bleek dat Rijswijk gezonder kan. Vooral op het gebied van overgewicht bij jongeren, roken, alcoholgebruik en eenzaamheid scoort Rijswijk slechter dan de gemeenten in de regio of in de rest van Nederland. Die verschillen zijn niet schrikbarend, maar waren wel aanleiding om een impuls te geven aan het gezonder worden van de Rijswijkers in 2016.

Happy Fit! is in eerste instantie bedacht om een gezonde leefstijl voor de jeugd van 4 tot 12 jaar te stimuleren, maar is tussen 2016 en 2018 uitgegroeid tot een stimulans voor een gezonde leefstijl voor alle Rijswijkers. Het project had als doel om een impuls te geven aan de lokale volksgezondheid waarbij er samenwerking heeft plaatsgevonden tussen verschillende partijen die actief zijn op het terrein van gezondheid. Hierbij was er aandacht voor de 5 speerpunten uit het landelijke gezondheidsbeleid en de gezondheidsmonitor 2015 van de GGD. Deze speerpunten zijn:

- **Genotsmiddelen**
(Bevorderen van het niet roken/ Terugdringen van schadelijk alcoholgebruik)
- **Overgewicht en obesitas**
(bevorderen van het aantal mensen met een gezond gewicht)
- **Sociale weerbaarheid en Depressie**
(voorkomen van depressie en versterking van sociale weerbaarheid)
- **Eenzaamheid**
- **Diabetici**

Anno 2018 is de wens ontstaan om Happy Fit! te evalueren. Het doel van de evaluatie is het in kaart brengen van de ervaringen van de betrokken partijen rondom de samenwerking, het budget en de communicatie. Om dit te toetsen is er gestart met een nulmeting door middel van een korte inventariserende enquête onder de aanwezige partners tijdens de Vitaliteitsdag 4 juli 2018 te Stervoorde.

Gebaseerd op de uitslag van deze eerste inventarisatie is een tweede, verdiepende enquête uitgezet onder alle partners van Happy Fit!. Hieruit voortkomend is onderstaand verslag opgesteld.

Ervaringen

Samenwerking met de Gemeente Rijswijk

De samenwerking met de gemeente is over het algemeen beoordeeld met een 7,5. Er is positief gereageerd op het initiatief van de gemeente om Happy Fit! op te zetten. Als programma zorgt Happy Fit! voor een extra stimulatie voor de Rijswijkse inwoner om deel te nemen aan diverse activiteiten op het gebied van voeding en beweging, zodat zij gezonder worden en blijven.

Samenwerking tussen de partners

Hoewel de samenwerking in 2016 langzaam op gang kwam, omdat deelnemers niet goed voor ogen hadden wat er van ze verwacht werd, beoordeelden de partners de samenwerking in 2018 met een 7.8.

Naarmate Happy Fit! vorderde werd er veel met elkaar samengewerkt en zijn er ook tussen 2016 en 2018 verschillende nieuwe projecten en samenwerkingen ontstaan. Zo is 84,6% een nieuwe samenwerking gestart onder de noemer Happy Fit! en geeft ruim driekwart (76,9%) van de partners aan de samenwerkingen als duurzaam te ervaren.

Dankzij deze samenwerkingen zijn de lijnen naar elkaar toe korter geworden en weten de deelnemende partners elkaar beter te vinden. Ook geven partners aan andere voordelen uit de samenwerking(en) te halen. Ze vinden elkaar sneller nu de lijnen eenmaal open liggen én hebben ze hierdoor connecties die helpen bij bijvoorbeeld het vinden van een locatie of ondersteuning bij een ander evenement.

*“Samen kan je meer aanbieden aan de inwoners van Rijswijk
dan iedereen los van elkaar”*

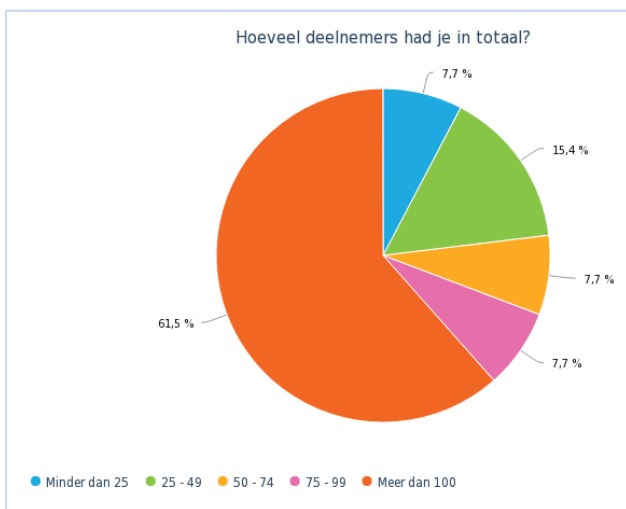
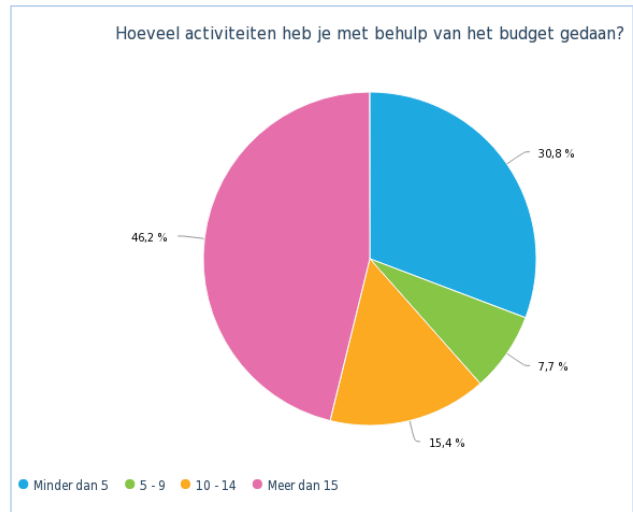
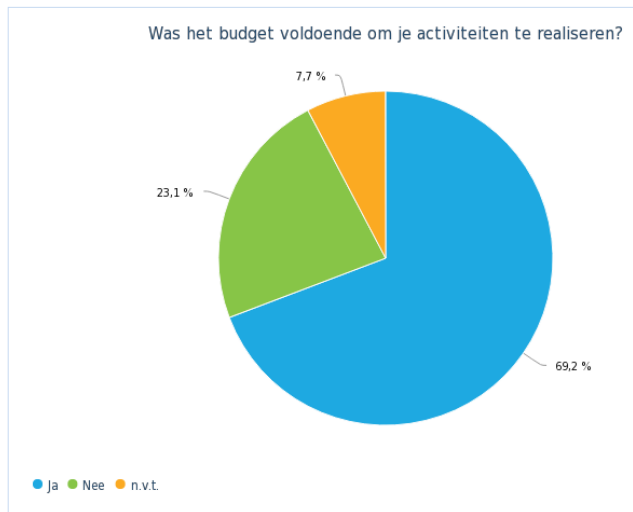
De deelnemers zijn over het algemeen erg enthousiast over de samenwerking, maar komt er ook een kritische noot uit de enquête naar voren:

“[De samenwerking was] goed, het had alleen wat meer mogen zijn. Ik denk dat er nog een hoop winst uit te halen valt” en “Bij sommige partners mis ik verantwoordelijkheidsgevoel”

Budget

Het merendeel van de deelnemende partijen heeft 5 of meer activiteiten neergezet en ruim 46% heeft zelfs meer dan 15 activiteiten van het gekregen budget georganiseerd. Daarbij werd op de vraag of het gekregen budget voldoende was positief gereageerd; bijna driekwart antwoorde met “ja”.

Wat betreft aantal deelnemers heeft 62,5% van de partners meer dan 100 Rijswijkse inwoners langs gehad bij hun activiteiten.

Enkele suggesties voortkomend uit de enquête wat betreft het budget:

“Facturatie per uur [voor een] activiteit is goed, maar er is geen vergoeding voor ondersteuning om een activiteit van de grond te krijgen.” en “Activiteiten worden vaak pas gepland als er vraag naar is, dat vraagt [om] een flexibele begroting”

Communicatie

Op het gebied van communicatie blijkt dat er bij ongeveer de helft van de deelnemende partijen nog ruis op de lijn te zitten wat betreft de verwachtingen. Onduidelijkheid over de regie en de verdeling van verantwoordelijkheden vormen hier de basis van.

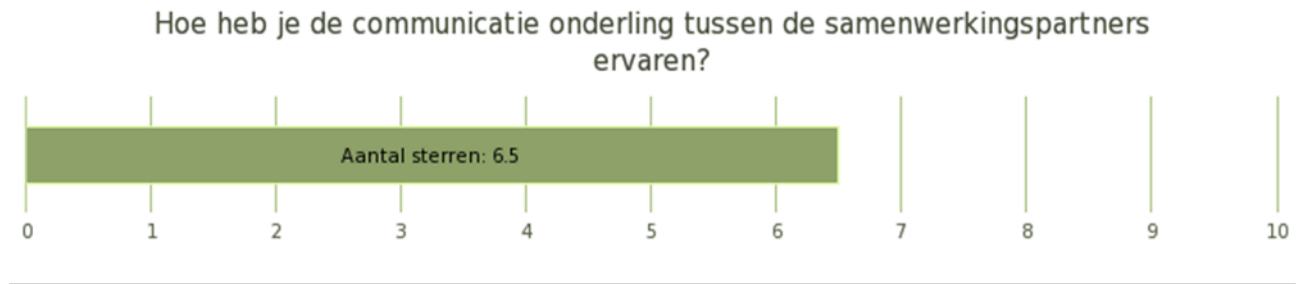
“Duidelijkheid wie de regisseur is en wie welke verantwoordelijkheid heeft”, “[er wordt] weinig met elkaar [gedaan]”, “[Happy Fit!] is integrale aanpak dus helderheid wie daar bij moet zijn [helpt]” en “Duidelijke communicatie [is wat er mist], er zaten te veel personen tussen”

De partners geven de communicatie van Happy Fit! een 6,5. Dit cijfer lijkt voort te komen uit een twijfelachtige houding van de samenwerkingspartners. Dit is op te maken uit de gegeven toelichtingen in de enquête. Vragen over de doeltreffendheid van de huidige communicatiemiddelen worden expliciet genoemd.

“Mooie folders en magazines. Maar bereiken we echt wie we willen bereiken of alleen mensen die al geïnteresseerd zijn in gezondheid?”

De ruis vertaalt zich ook naar de onderlinge communicatie. Hier wijzen de deelnemende partijen ook een 6,5 aan toe. Als suggestie ter verbetering wordt “een duidelijkere structuur” genoemd.

Verschillende suggesties worden gegeven om de onderlinge communicatie rondom Happy Fit! te verbeteren. Voornamelijk de vraag naar een regisseur – of dit nu een organisatie of een persoon is, is om het even – wordt sterk benadrukt. De regisseur zou een duidelijke koers aan kunnen houden en als centraal communicatiepunt kunnen functioneren.

“Ja, duidelijker 1 partij verantwoordelijk maken voor de communicatie en overleg”, “Maak 1 facebookgroep intern aan, of een WhatsApp-groep intern, zodat je elkaar nog beter kan bereiken dan alleen via de mail” en “Lijnen korter en 1 aanspreekpunt [vanuit Happy Fit!].”

Ook het maken van betere afspraken wordt genoemd als een verbetermogelijkheid. Vage afspraken leidden tot onduidelijke taakverdeling en/of verantwoordelijkheden. Het creëren van een visie en het hebben van een duidelijk geformuleerd, gezamenlijk doel zullen ook een positieve bijdragen hebben.

Communicatiemiddelen

Gedurende de jaren dat Happy Fit! actief is, zijn er door de verschillende partijen diverse communicatiemiddelen ingezet ter promotie. Het meest populaire communicatiekanaal bij de

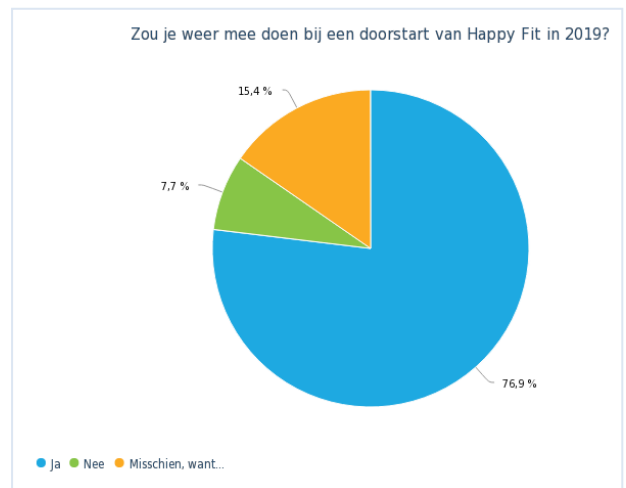
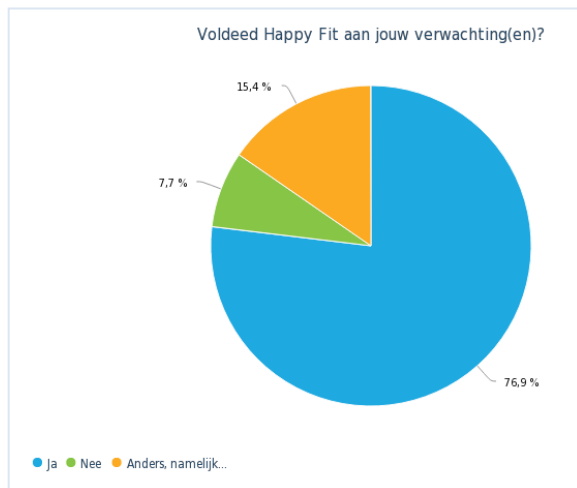

Wat betreft solidaire communicatie was er een positief geluid te horen. Meer dan de helft (61,5%) van de deelnemende partijen heeft haar activiteit(en) gepromoot zien worden door een samenwerkingspartner. Hierbij werd wel vermeld dat er nog wel wat te winnen is op de eensgezindheid van de promotie.

“Happy Fit moet nóg beter op de kaart gezet worden, dit ligt zowel bij de gemeente als de partners”, “Leg de promotie/communicatie neer bij een communicatiespecialist en zorg dat daar de promotie gemaakt voor alle partners”, “[Denk aan]een professionele offline en online campagne”, “Een standaard promotie middel/poster”

Tot slot

Afsluitend is er aan de deelnemende partijen onder andere gevraagd of Happy Fit! heeft voldaan aan de verwachtingen, of zij nog suggesties hebben voor een eventuele doorstart van Happy Fit! en of ze willen mee werken bij een doorstart.

Op de vraag wat de reacties van de deelnemende inwoners waren werd positief geantwoord:

“Heel positief. Het liefst ieder jaar voor herhaling vatbaar. (evenementen). De activiteiten zitten vol, dus daaruit kunnen we opmaken dat het goed gaat en positief wordt ervaren.”

Als reden om als partner mee te doen aan Happy Fit! werd gereageerd met:

“De passie om mensen in beweging te brengen en hen te stimuleren op een gezonder en fitter leven.”, “Meer ouderen aan bewegen krijgen met Senior Fit les” en “Ik ben graag betrokken bij mijn gemeente en zie de gemeente graag fitter en gezonder worden”

Als laatste suggestie wordt nog genoemd:

“Zoals al eerder beschreven, probeer de verbindingen die er zijn verder uit te werken, investeer geld in de follow up” en “...misschien goede publiekstrekkers, bijvoorbeeld een ijsbaan in de winter en een boerenmarkt in de lente/zomer”